

Michał Myśliński

Złotnicy, jubilerzy, mosiężnicy i rzemieślnicy pokrewnych profesji w dokumentacji Urzędu Probierczego w Krakowie (1919–1944)

Odzyskanie niepodległości przez Polskę w 1918 roku postawiło przed jej władzami olbrzymi problem scalenia w jeden organizm polityczny ziem dotychczas rządzonych w różnych systemach prawnych, społecznych i obyczajowych. Jednym z przejawów niezawisłości państwa stać się miało zaprowadzenie autonomicznego systemu probierczego. Zadanie to było niezwykle trudne, bowiem w monarchii habsburskiej świetnie funkcjonowała dobrze rozwinięta struktura urzędów probierczych i stosowano w niej system dziesiętny. W państwie rosyjskim urzędy posługiwały się systemem złotników — będącym pochodną układu szesnastkowego, a w monarchii pruskiej, gdzie dozwolona była tylko jedna próba srebra, panowały przepisy o charakterze represyjnym, wobec czego nie wymagało to utrzymywania urzędów probierczych. Tak zatem przez ponad 123 lata polscy złotnicy, jubilerzy oraz inni rzemieślnicy i przedsiębiorcy trudniący się realizacją dzieł z metali szlachetnych, funkcjonowali w odmiennych systemach prawnych, co wyraźnie wpłynęło na perturbacje związane z wprowadzaniem polskiej administracji probierczej. Dość wspomnieć, że do 1938 roku wydano w tej kwestii blisko 40 aktów prawnych, a część z nich obowiązywała początkowo jedynie w wybranych regionach Polski.

Podstawą polskiego systemu stała się uchwalona 16 lipca 1920 roku ustawa *O upoważnieniu Ministra Przemysłu i Handlu do wydawania zarządzeń w zakresie nadzoru nad przemysłem złotniczym i handlem wyrobami złotniczymi oraz organizacji urzędów probierczych na obszarach b. zaborów austriackiego i rosyjskiego*, która scedowała na ministra powołanie administracji probierczej w oparciu o prawo rosyjskie i austriackie¹. Rozporządzenie ministra z 9 sierpnia 1920 roku sprecyzowało zasady obrotu kruszcami, m.in. wskazało dopuszczalne próby srebra i złota, ustaliło opłaty od czynności probierczych oraz zasady stosowania tzw. znaków przechodnich². Jednocześnie w artykule siódmym tego rozporządzenia wskazano, że złotnicy, handlarze wyrobami złotniczymi, handlarze złotem i srebrem w stanie zlewek oraz złomu itp., a także zegarmistrze, antykwariusze handlujący starymi wyrobami ze srebra i złota, lombardy, sklepy z galanterią i dewocjonaliami, jak i wszystkie inne firmy trudniące się obrotem i wytwarzaniem dzieł z metali szlachetnych, zobowiązane są corocznie składać we właściwym terytorialnie Urzędzie Probierczym deklarację handlową lub przemysłową, będącą podstawą wydania tzw. świadectwa złotniczego. W kolejnym artykule rozporządzenia określono, że wytwórcy zobowiązani są złożyć wraz z deklaracją wzór znaku imiennego, który zawierać miał pierwsze litery imienia i nazwiska lub pełne nazwisko, ewentualnie wyraźnie odmienny znak graficzny. Niebawem, 29 listopada 1920 roku, minister powołał do działalności na terenie dawnego zaboru austriackiego urzędy probiercze we Lwowie oraz Krakowie³, które objęły swoim nadzorem

¹ Dziennik Ustaw z roku 1920, nr 70, poz. 470. Omówienie ustawy w zakresie znakowania dzieł złotniczych: M. Gradowski, *Znaki na srebrze*, Warszawa 1994, s. 264–268.

² Dziennik Ustaw z roku 1920, nr 85, poz. 566.

³ Dziennik Ustaw z roku 1920, nr 5, poz. 21.

podległe im powiaty. Zakres terytorialny kontroli krakowskiego Urzędu Probierczego był bardzo rozległy. Wedle wykazu z 15 maja 1936 roku obejmował oprócz Krakowa przeszło 40 miast⁴. Równie znaczna była liczba firm podległych kontroli krakowskiego Urzędu Probierczego. Było to łącznie 451 zarejestrowanych przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, z czego w Krakowie było ich 220, a poza Krakowem 231. Szczegółowe listy firm podlegających kontroli Urzędu dostarczane były przez odpowiednie terytorialnie komisariaty Policji Państwowej.

Kontrola państwa nad obrotem metalami szlachetnymi była niezwykle drobiazgową, bowiem wspomniane deklaracje zobowiązani byli składać bez jakiegokolwiek wyjątku wszyscy wytwórcy przedmiotów złotych i srebrnych, wszyscy przedsiębiorcy, których dzieła zawierały choćby jedynie pomniejsze części wykonane z metali szlachetnych, a także wszyscy handlowcy prowadzący skup oraz sprzedaż przedmiotów tego rodzaju. Mimo iż wspomniane już rozporządzenie z 9 sierpnia 1920 roku nakazywało składanie corocznych deklaracji, archiwa krakowskiego Urzędu Probierczego zawierają zwartą grupę deklaracji poczynszy od 1930 roku, co wskazuje, że najprawdopodobniej dopiero wtedy urząd rozpoczął tę administracyjną część swej działalności⁵. Ich podstawą prawną stało się rozporządzenie ministra przemysłu z 24 października 1930 roku, o mocy obowiązującej od 1 stycznia 1931 roku⁶, w którym konieczność corocznego składania deklaracji zmieniona została na obowiązek składania jej przed rozpoczęciem działalności w zakresie wytwarzania bądź handlu przedmiotami ze złota lub srebra. Złożenie właściwej deklaracji skutkowało dokonaniem wpisu do księgi Rejestru Urzędu Probierczego oraz wydaniem przez Urząd świadectwa złotniczego, poświadczającego legalność prowadzonej działalności. Świadectwo takie, właśnie ze wskazaniem jako podstawy prawnej jego wydania wspomnianego zarządzenia z 24 października 1930 roku, musiało być obowiązkowo wywieszane obok tabeli polskich znaków probierczych w miejscu prowadzonej działalności wytwórczej lub handlowej. Jakakolwiek zmiana istotnych danych — adresu przedsiębiorstwa lub jego sytuacji prawnej, zamknięcia lub zawieszenia działalności, wymagała zwrotu już nieaktualnego świadectwa, złożenia nowego dokumentu i uzyskania tym samym nowego świadectwa. Stąd też w archiwaliach odnoszących się do niektórych zakładów wytwórczych oraz firm handlowych zachowały się zwrócone Urzędowi Probierzczemu nieaktualne świadectwa, które obecnie pozwalają obserwować większość istotnych zmian w rozwoju określonej firmy złotniczej.

Zarówno deklaracja handlowa, jak i przemysłowa, zasadniczo nie różniły się między sobą treścią (nagłówek określał rodzaj składanej deklaracji, a ponadto zróżnicowano je kolorystycznie — handlowa drukowana była na papierze żółtym, przemysłowa zaś na białym), bowiem składający ją kupiec bądź rzemieślnik podawał swoje podstawowe dane osobowe, adres miejsca prowadzonej działalności, rodzaj wytwarzanych lub wprowadzanych do obiegu przedmiotów, orientacyjny roczny obrót przedmiotami srebrnymi i złotymi (w kilogramach lub równowartości pieniężnej), sposób pozyskiwania kruszców oraz zbytu wyrobów, liczbę zatrudnionych pracowników (w przypadku deklaracji przemysłowej należało ujawnić liczbę pracujących majstrów, czeladników i uczniów). Istotną różnicą była konieczność umieszczenia w deklaracji przemysłowej odworowanego znaku imiennego lub firmowego, którym należało znakować

⁴ Były to m.in. Andrychów, Biała, Biecz, Bielsko, Bochnia, Brzesko, Chrzanów, Cieszyn, Dąbrowa, Dębica, Dobczyce, Dziedzice, Gorlice, Grybów, Jasło, Jaworzno, Kalwaria Zebrzydowska, Katowice, Kęty, Krościenko, Krynica, Krzeszowice, Limanowa, Mielec, Muszyna, Myślenice, Niepołomice, Nowy Sącz, Nowy Targ, Olkusz, Oświęcim, Rabka, Ropczyce, Sędziszów, Skoczów, Stary Sącz, Szczawnica, Tarnów, Trzebinia, Wadowice, Wieliczka, Wiśnicz, Zakopane, Zabłocie koło Żywca, Żywiec.

⁵ Na fakt, że obowiązek składania deklaracji musiał być jednak nowy, wskazują spisywane w 1930 i 1931 roku protokoły wyjaśnień rzemieślników i handlowców, którzy nie dopełnili tej procedury we właściwym czasie — tłumaczyli się oni dość często niewiedzą o takiej konieczności.

⁶ Dziennik Ustaw z roku 1930, nr 90, poz. 708.

wszystkie dzieła podlegające temu obowiązkowi. Dbałość o to, by znak był niepowtarzalny i nie był zbieżny w swym wyglądzie z innym, już zarejestrowanym, leżała po stronie Urzędu Probieczego, dlatego w niektórych deklaracjach widnieją niekiedy dwie, a z rzadka nawet trzy propozycje znaku (dotyczyło to znaku rejestrowanego po raz pierwszy).

Zachowana dokumentacja Urzędu Probieczego dowodzi ogromu prowadzonej w nim pracy — od administracyjnej rejestracji firm handlowych i przemysłowych, poprzez stałą kontrolę i cechowanie wyrobów z metali szlachetnych, aż do kontroli warsztatów i sklepów, w których wykonywano lub sprzedawano dzieła ze złota i srebra⁷. Jest ona zatem kapitalnym źródłem informacji zarówno o administracji probieczej, jak i o warsztatach złotników oraz jubilerów krakowskich w latach 1919–1944. Jednak, ze względu na wskazany temat komunikatu i publikację znaków imiennych i firmowych istotną dla badań z zakresu historii sztuki złotniczej, archiwalia te wykorzystane zostały jedynie w tym zakresie.

Dokumentacja ta pozwala na sporządzenie tabelarycznego zestawienia pięciu najważniejszych informacji, zawierających: 1) imię i nazwisko przedsiębiorcy (lub nazwę firmy) składającego deklarację; 2) adres warsztatu lub miejsca prowadzenia określonej działalności; 3) znak imienny lub firmowy wpisany w deklarację (w niniejszym komunikacie odwzorowany z uwzględnieniem wielkości liter, kropek lub ich braku oraz zawierający krótki opis pola znaku)⁸; 4) datę złożenia deklaracji; 5) asortyment wytwarzanych dzieł złotniczych. Tabela uporządkowana została alfabetycznie, według nazwisk przedsiębiorców, nie zaś alfabetycznie według znaków imiennych i firmowych, taki bowiem porządek przyjęty był w Urzędzie Probieczym i taki ma obecnie dokumentacja archiwalna.

Tabela 1
Deklaracje firm złotniczych składane w Urzędzie Probieczym w Krakowie
w latach 1931–1944

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Armatowicz Tadeusz	Kraków, ul. Jagiellońska 10	inicjały T.A.	19 czerwca 1942	pierścionki itp.
Augustyn Marian	Kraków, ul. Grodzka 46	inicjały AM w obrysie prostokąta	8 kwietnia 1931	monogramy, gwoździe sztandarowe, napisy itp.
Bajorek Edward	Kraków, ul. Jagiellońska 8	inicjały EB w obrysie owalu z trójkątnymi wcięciami z lewej i prawej strony pola	31 marca 1931	biżuteria
Baran Józef	Kraków, ul. Józefińska 2	inicjały BJ w obrysie prostokąta	2 listopada 1937	galanteria
Batko Antoni	Nowy Sącz, ul. Jagiellońska 2	inicjały A.B.	9 stycznia 1931	obrączki, pierścionki, szpilki
Batko Franciszek	Kraków, ul. Jagiellońska 6	inicjały FB w obrysie owalu	2 kwietnia 1937	wyroby kościelne

⁷ Archiwum Narodowe w Krakowie: 29/1650 (Urząd Probieczy w Krakowie 1919–1939), teczki 39, 40–60, 62; 29/1651 (Urząd Probieczy w Krakowie 1940–1944), teczka 3.

⁸ W opisie znaku przyjęty został system i nomenklatura stosowane przez Urzędy Probiecze, np. „inicjały AB w obrysie prostokąta”. Brak opisu kształtu pola oznacza tym samym, iż znak składa się wyłącznie z liter.

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Batko Śwígost Marja	Zakopane, ul. Krupówki	inicjały A.B w obrysie prostokąta	4 lutego 1931	obrączki
Berdziakiewicz Witold	Kraków, ul. Dajwór 20	inicjały WB w obrysie dwóch połączonych poziomo kół	28 stycznia 1936	cukiernice, tace, koszyczki, filigrany
Bochner Izrael	Kraków, ul. Warszauera 1	inicjały IZ w obrysie prostokąta ze ściętymi narożnikami	20 maja 1936	pierścionki
Böhm Abraham (przejął zakład po Chaskelu Böhm)	Kraków, ul. Stradom 5	inicjały Ch.B w obrysie dwóch połączonych poziomo kół	30 października 1935	pierścionki, kolczyki, brozki, obrączki
Böhm Chaskel	Kraków, ul. Stradom 5	inicjały ChB w obrysie dwóch połączonych poziomo kół	9 stycznia 1931	obrączki, pierścionki, kolczyki
Böhm Robert	Bielsko, ul. Zamkowa 11	brak	7 lutego 1931	pierścionki, kolczyki, filigranowe hoczki i ramki
Borowski Izaak	Kraków, ul. Skaleczna 4	inicjały J.B.	2 stycznia 1933	koszki, cukiernice, solniczki, serwetniki itp.
Brener Maurycy	Kraków, ul. Mikołajska 8	inicjały M.B. w obrysie owalu	15 stycznia 1931	pierścionki
Bressman Mojżesz	Rabka, Willa Poraj — bazar	inicjały M.B w obrysie prostokąta	11 maja 1937	pierścionki, kolczyki
Buchsbaum Mojżesz	Kraków, ul. Berka Joselewicza 18	inicjały M.B. w obrysie prostokąta	22 stycznia 1931	kandelabry
Chmieliński Seweryn (przejął firmę po Wacławie Głowackim)	Kraków, Rynek Główny 20	inicjały WG.	3 marca 1931	brozki, bransoletki, kolczyki, łańcuszki, pierścionki, medaliony, vota itp.
Chwiłkowski Cezary	Kraków, ul. Floriańska 3	inicjały MM złączone w obrysie prostokąta (znak Mieczysława Mikołajewskiego)	1 kwietnia 1942	obrączki ślubne, sygnety, pierścionki, bransoletki
Czaplicki Edward (przejął firmę Wiktora Czaplickiego)	Kraków, Rynek Główny 3	inicjały W.C. w obrysie prostokąta	23 października 1931	pierścionki, bransoletki, obrączki, wisioriki, brozki, srebra stołowe, koszyczki, żardiniery, kasetki, cukiernice
Czaplicki Wiktor	Kraków, Rynek Główny 3; Sukienice 6	inicjały W.C. w obrysie prostokąta; znak W. Czaplicki w obrysie prostokąta	25 marca 1931	papierośnice, łańcuszki, pierścionki, wisioriki, bransoletki, brozki, srebro stołowe, dzieła korpusowe

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Czupa Andrzej	Cieszyn, ul. Legionów 56	inicjały A.C.	23 stycznia 1939	brak informacji
Dębowski Jan	Kraków, ul. Bosacka 7	inicjały DJ w obrysie prostokąta	21 lipca 1932	galanteria
Dwornik Antoni	Biała, ul. Ratuszowa 2	inicjały A.D.	6 grudnia 1932	kosze wiedeńskie, papierośnice, cukiernice, łyżki, noże, widelce, puchary, kasety, świeczniki,
Dym Moses	Kraków, ul. Dajwór 10	inicjały MD	1 maja 1931	nakrycia stołowe
Dziedzic Franciszek	Kraków, ul. Senacka 10	inicjały F.D.	2 sierpnia 1941	wyroby kościelne
Elsner Samuel	Kraków, ul. Juliana Dunajewskiego 9	inicjały S.E.	31 marca 1931	pierścionki, bransoletki, obrączki, kolie, dewizki
Ende Tobiasz	Kraków, ul. Skawińska 13	inicjały T.E.	31 stycznia 1931	obrączki, pierścionki, kolczyki, broszki, bransoletki itp.
Fabryka Wyrobów Metalowych i Srebrnych dawniej M. JARRA Sp. z ogr. odp.	Kraków, ul. Berka Joselowicza 21 (sic!)	znak M. JARRA TM; do listopada 1928 roku używano znaku M. JARRA, nast. inicjałów MZ	pismo z 5 marca 1930 skierowane do Urzędu Probiereczego	
Fabryka Wyrobów Metalowych i Srebrnych M. JARRA Sp. z ogr. odp.	Kraków, ul. Berka Joselowicza 21 (sic!)	Inicjały M.J. T.M. w obrysie prostokąta o zaokrąglonych krótszych bokach (pary liter rozdzielone pionową kreską)	24 stycznia 1931	wyroby kościelne, sztućce, galanteria
Fabryka Wyrobów Metalowych i Srebrnych M. Jarra Sp. z ogr. odp.	Kraków, ul. Berka Joselowicza 21	inicjały TM (anulowano znak M.J TM z powodu kradzieży puncynny)	pismo z 29 stycznia 1935	
Faiber Julian	Kraków, ul. Jasna 6	inicjały JF w obrysie owalu	7 stycznia 1931	biżuteria
Federowicz Jan	Kraków, ul. Sławkowska 11	inicjały J.F.	11 lutego 1935	brak informacji
Federowicz Jan	Kraków, ul. Jana Kocha- nowskiego 10	inicjały JF	17 grudnia 1937	cukiernice, kandelabry, papierośnice
Feldman Adolf	Kraków, ul. Brzozowa 6	inicjały A.F. w obrysie owalu	10 lutego 1931	pierścionki, kolczyki itp.
Finker Majer	Kraków, ul. Jakuba 7	inicjały M.F.	27 stycznia 1931	biżuteria

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Finker Majer	Kraków, Rynek Główny 10 (sklep pracowni z ul. Jakuba 7)	inicjały MF w obrysie prostokąta	27 stycznia 1931	bizuteria
Finker Majer	Kraków, ul. Grodzka 1	znak Plaurum; wydzielnia złota dla celów dentystycznych	14 maja 1936	
Fisch Leon	Kraków, ul. Senacka 10	inicjały LF w obrysie dwóch połączonych poziomo kół	23 lutego 1931	wszelkie prace
Fornal Michał	Tarnów, ul. Targowa 10	brak informacji	9 stycznia 1931	bizuteria
Frankel Abraham	Kraków, Rynek Główny 14	inicjały A.F.	15 marca 1931	bizuteria
Freilich Izrael Hersz	Olkusz, ul. Krakowska 41	inicjały IF	29 stycznia 1931	drobna bizuteria
Friedlich Izak	Kraków, ul. Dietlowska 65	inicjały I.F. w obrysie prostokąta	21 stycznia 1931	pierścionki, broszki, kolczyki itp.
Friedner Leon	Kraków, ul. Stradom 17	inicjały L.F w obrysie owalu	26 stycznia 1931	pierścionki, broszki, kolczyki bransoletki
Frydrych Józef	Cieszyn, ul. gen. Składkow- skiego 36	inicjały J.F w obrysie prostokąta o ściętych narożnikach	30 grudnia 1938	hoczki
Fryszman Bernard (Fabryka Bizuterji sp. z ogr. por.)	Kraków, ul. Juliusza Leo 22a	inicjały F.B.	22 stycznia 1931	łańcuszki
Galik Adolf	Nowy Sącz, pl. Słowackiego	inicjały A.G.	28 czerwca 1938	obrączki itp.
Gawor Stanisław	Kraków, ul. Grodzka 11	inicjały SG w obrysie dwóch połączonych poziomo kół	10 lutego 1931	reperacje i nowe przedmioty
Gemeiner Karol Efroim	Kraków, ul. Karmelicka 17	brak informacji	17 marca 1931	galanteria złotnicza
Gieras Stefan	Kraków, ul. Ariańska 4	inicjały SG w podwójnym polu prostokąta (S w odbiciu lustrzanym); znak Zakład wyrobów srebrnych	31 stycznia 1931	galanteria
Ginger Fryderyk	Kraków, ul. Grodzka 60	inicjały S.G. (litera S niepewna)	30 marca 1931	pierścionki, broszki, kolczyki itp.
Goettel Konrad Władysław	Kraków, ul. Rajska 6	inicjały W.G. lub K.G.	7 marca 1938	roboty kościelne, zastawy stołowe, galanteria
Goldberg Salomon	Kraków, ul. Szewska 4	inicjały S.G.	14 stycznia 1935	pierścionki, broszki, szpilki itp.

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Goldfinger Szymon	Bielsko, ul. 3 Maja 23	inicjały SG w obrysie prostokąta	19 marca 1936	brak informacji
Goldstoft Efraim	Kraków, ul. Krakowska 14	inicjały EG w obrysie trójkąta	19 stycznia 1931	pierścionki
Gregorczyk Stanisław	Kraków, ul. Św. Tomasza 25	inicjały S.G.	5 marca 1931	aparaty kościelne
Griner Aron	Kraków, ul. Rabina Meiselsa 22	inicjały A.G w obrysie owalu	29 stycznia 1931	pierścionki, bransoletki, broszki
Gronner Dawid	Kęty, Rynek 4	inicjały DG w obrysie prostokąta	1 kwietnia 1938	pierścionki, kolczyki
Gutowski Edward	Nowy Sącz, ul. Gabriela Narutowicza 2	inicjały EG w obrysie owalu z trójkątnymi wcięciami z lewej i prawe strony pola	16 stycznia 1931	brak informacji
Hainer Abraham	Mielec, ul. Kościelna 682	inicjały AH w obrysie prostokąta		reperacje, przeróbki
Hainer Salomon	Tarnów, ul. Wałowa 23	inicjały S.H.	19 lutego 1931	pierścionki, kolczyki
Heinrich Władysław	Kraków, ul. Lwowska 9	inicjały W.H. w obrysie owalu	9 listopada 1932	kandelabry, lichtarze, cukiernice itp.
Herzog Gerszon	Kraków, ul. Berka Joselewicza 2	inicjały SH w obrysie owalu		kandelabry, kubki, lichtarze itp.
Herzog Izaak Markus	Kraków, ul. Szewska 15	inicjały JMH (litery połączone) w obrysie prostokąta		pierścionki, broszki, wszystkie wyroby srebrne
Herzog Lazar	Kraków, ul. Krakowska 10	inicjały S.H. (znak imienny Siny Herzoga)	26 maja 1936	biżuteria
Herzog Sina	Kraków, ul. Krakowska 10	inicjały S.H.	19 stycznia 1931	biżuteria
Hirsch Chaim	Kraków, ul. Starowiślna 50	brak informacji	16 stycznia 1931	Określił się jako „oprawiacz kamieni”
Hirschman Jakub	Bielsko, ul. Adama Mickiewicza 4	inicjały JH w obrysie prostokąta	12 marca 1931	obrączki, pierścionki, łańcuszki, kolczyki
Hirschprung Hirsch (Wytwórnia naczyń srebrnych H. Hirschprung Kraków)	Kraków, ul. Dietlowska 75	inicjały J.G. (znak imienny Józefa Grossa)	19 lutego 1931	kandelabry, lichtarze, cukiernice, kosze, kubki, tace, żardynierki itp.
Hirschprung I. (Wytwórnia naczyń srebrnych spółka z ogr. odp.)	Kraków, ul. Józefa Dietla 75	Trzy znaki: 1) I.HIRSCHPRUNG w obrysie prostokąta; 2) litera I wpisana w literę H w obrysie sześciolściana wpisa- nego w sześciobok foremny; 3) inicjały IH w obrysie owalu	11 stycznia 1937	świeczniki, kosze tace, kubki, cukiernice, lichtarze, serwisy itp.

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Hollönder Adolf	Tarnów, ul. Wałowa 5	inicjały AH	26 marca 1931	brak informacji
Hollönder Henryk	Tarnów, ul. Krakowska 13	inicjały H.H. w obrysie prostokąta	8 kwietnia 1931	pierścionki, obrączki
Hönig Izrael	Nowy Sącz, Rynek 7	brak informacji	5 lutego 1931	wyłącznie reperacje
Horak Adolf	Cieszyn, ul. Głęboka 41	Litera A wpisana w literę H	6 lutego 1931	pierścionki, hoczki, małe przedmioty
Horowitz Chaim Leib	Kraków, ul. Stradom 13	inicjały LH w obrysie prostokąta o zaokrąglonych krótszych bokach	10 września 1931	monogramy, podpisy
Ihr Joachim	Bielsko, ul. Zamkowa 8	inicjały JH połączone, w obrysie prostokąta z trójkątnymi wcięciami z lewej i prawej strony pola	2 marca 1931	obrączki, pierścionki
Jarzyna Jan	Kraków, ul. Długa 27/9	inicjały J.J.	2 maja 1941	pierścionki, bransolety
Jelonek Stefan	Kraków, ul. Smolki 16	inicjały S.J.	7 stycznia 1931	lichtarze, kubki, tace
Jodłowski Wojciech	Kraków, ul. Józefińska 41	inicjały JW w obrysie owalu	26 listopada 1932	galanteria
Kaempff Rajmund	Tarnów, ul. Wałowa 2	inicjały R.K. w obrysie owalu	9 stycznia 1931	pierścionki, medaliki, obrączki, spinki
Kapellner Jakob	Tarnów, ul. Focha 36	inicjały J.K. w obrysie owalu	17 października 1931	pierścionki, kolczyki
Kądziołek Miroslaw	Kraków, ul. Mikołajska 16	inicjały M.K.	28 lutego 1931	biżuteria
Kądziołek Stanisław	Kraków, ul. Św. Tomasza 20	dwa znaki: 1) inicjały WR w obrysie prostokąta o ściętych i schodzących się narożnikach (sześciobok nieforemny); 2) inicjały WR	19 czerwca 1941	drobne przedmioty
Keil Izrael	Gorlice, ul. Wąska 5	inicjały J.K	28 lutego 1935	pierścionki, kolczyki
Keil Szyja	Nowy Sącz, ul. Lwowska	inicjały S.K.	5 marca 1931	różne drobne wyroby
Keil Szyja	Nowy Sącz, ul. Lwowska 2	brak informacji	brak informacji	reperacje
Klinger Józef	Kraków, ul. Kalwaryjska 24	inicjały IK w obrysie rombu	8 stycznia 1931	biżuteria złota
Kłodowski Wiktor	Kraków, ul. Grodzka 11	inicjały W.K.	15 października 1932	łyżki, widelce, trzonki, cukiernice

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Kopaczyński Franciszek i Ska	Kraków, ul. Sołtyka 15	inicjały F.K.	20 kwietnia 1931	wyroby kościelne
Kopeć Samuel	Kraków, ul. Orzeszko- wej 4/17	inicjały K.S. w obrysie sześcioboku	23 marca 1935	wyroby srebrne
Kopeć Samuel i Seibel Abraham	Kraków	inicjały S.K. w obry- sie sześcioboku	7 lutego 1939	brak informacji
Kopieczek Augustin	Cieszyn, ul. Nowe Miasto 13	inicjały AK w obrysie owalu z trójkątnymi wcięciami z lewej i prawej strony pola	10 lutego 1931	wisiory wiejskie
Kornblum Izydor	Kraków, ul. Starowiślna 77	inicjały KI w obrysie prostokąta o mocno ściętych, schodzących się narożnikach z prawej strony	3 lutego 1932	bizuteria
Kornblum Markus	Kraków, ul. bożego Ciała 12	inicjały MK w obrysie prostokąta	3 lutego 1932	bizuteria
Kornfeld Aron	Kraków, Plac Nowy 4	inicjały AK w obrysie prostokąta	30 stycznia 1931	obrączki, pierścionki
Kornfeld Michał	Kraków, ul. Dietłowska 75	inicjały K-J	5 lutego 1931	pierścionki, kolczyki
Kornreich Abraham	Kraków, ul. Stradom 3	inicjały A.K	24 lutego 1931	solniczki, torebki, lichtarze
Kośmider Jan	Kraków, ul. Starowiślna 50	inicjały J.K. w obrysie owalu z trójkątnymi wcięciami z lewej i prawej strony pola	24 stycznia 1931	papierośnice, vota, zastawy stołowe
Krch Adolf	Bielsko, ul. Siemens 10	inicjały A.K. w obrysie owalnych	25 października 1937	bizuteria
Krieger Louis	Tarnów, ul. Wałowa 37	inicjały L.K	9 stycznia 1931	drobna bizuteria
Lahner Artur	Żywiec, ul. Sien- kiewicza 149	inicjały AL w obrysie prostokąta	29 kwietnia 1937	cukiernice i dzieła kościelne
Landau Józef	Nowy Sącz, ul. Lwowska 15	inicjały JL w obrysie prostokąta	19 lutego 1931	obrączki gwiazdkowe (pierścionki? — MM), obrączki ślubne
Landesmann Jakub	Kraków, ul. Grodzka 58	inicjały JL w obrysie prostokąta z trójkątnymi wcięciami z lewej i prawej strony pola	30 stycznia 1931	prace złotnicze „w zakres wchodzące”
Langer Efraim	Kraków, ul. Zielna 8	inicjały E.L.	26 stycznia 1931	pierścionki

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Lederberger Salomon	Tarnów, ul. Krakowska 4	inicjały SL w obrysie owalu	24 listopada 1933	drobna biżuteria
Lerner Zygmunt	Kraków, ul. Św. Benedykta 11	inicjały ZL w obrysie owalu	23 marca 1939	broszki, kolczyki, pierścionki, bransoletki, łańcuszki
Leser Regina	Nowy Sącz, ul. Kościelna 2	inicjały R.L. w obrysie prostokąta	22 stycznia 1931	pierścionki, obrączki
Litwin Jan	Kraków, Al. Mickiewicza 33	znak Wytwórnia wyrobów metalowych i srebrnych	5 marca 1931	lichtarze
Löffel Joachim Georg	Tarnów, ul. Wałowa 15	brak informacji	4 października 1932	pierścionki, kolczyki, broszki, szpilki
Ludwig Jan	Kraków, ul. Rękawka 34	znak opisany jako „dwie litery” (zapewne inicjały JL lub LJ)	8 stycznia 1931	nakrycia stołowe
Makutonin Jacek	Katowice, ul. Drzymała 8	inicjał M.	31 marca 1931	pierścionki, kolczyki, łańcuszki
Makutonin Jakub	Kraków, ul. Juliusza Leo 22a	inicjały JM w obrysie owalu	25 lipca 1936	łańcuszki
Marcinkowski Jan	Kraków, ul. Floriańska 8	inicjały JM	11 sierpnia 1941	brak informacji
Marczyk Józef	Kraków, ul. Św. Tomasza 24	brak informacji	15 kwietnia 1931	monogramy, odznaki
Margulies Majer	Tarnów, ul. Wałowa 1	inicjały M.M	14 stycznia 1931	pierścionki, broszki, kolczyki
Maschal (?) Adrian (Karol Czaplicki jubiler Sp. z ogr. odp.)	Kraków, Plac Mariacki 1	brak informacji	23 lutego 1931	reperacje
Matzner Herman	Oświęcim, Nowy Rynek 6	inicjały HM.	8 czerwca 1932	drobne dzieła, reperacje
Miciński Leon	Kraków, ul. Grodzka 2	inicjały LM	8 stycznia 1931	różne dzieła
Mirisch Joel	Kraków, ul. Zwierzyniecka 10	znak JM. Pracownia Jubilersko-Złotnicza	30 stycznia 1931	pierścionki, obrączki, kolczyki
Mleko Jan	Kraków, ul. Grodzka 14/16	inicjały M.J.	28 lutego 1931	biżuteria; reperacje
Mondkiewicz Józef	Kraków, ul. Szewska 4	brak informacji	8 kwietnia 1931	monogramy
Namysłowski Ludwik	Kraków, ul. Janowa Wola 8	inicjały LN w obrysie prostokąta	13 lutego 1931	cukiernice, papierośnice
Neuman Izak	Biała, ul. Krasieńskiego 662	inicjały IN w obrysie prostokąta o lekko ściętych narożnikach	10 września 1937	obrączki, pierścionki, łańcuszki, broszki
Niemczyk Stanisław	Kraków, Sukiennice 10	inicjały S.N. w obrysie owalu	17 września 1931	monogramy, herby, napisy

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Ohrenstein Szymon	Kraków, ul. Grodzka 38	inicjały S.O. w obrysie prostokąta	28 stycznia 1931	obrączki, pierścionki
Ores Jakub Izaak	Chrzanów, al. Henryka 7	inicjały J.G	18 lipca 1933	biżuteria
Piller Lipe	Kraków, ul. Krakusa 22	inicjały LP w obrysie owalu	3 marca 1939	wyroby ze srebra
Pilzer Abraham	Kraków, ul. Dietla 61	inicjały A.P.	11 lutego 1931	łańcuszki
Polak Franciszek	Kraków, ul. Radziwiłłowska 33	inicjały F.P. w obrysie owalu	3 lutego 1931	broszki, bransoletki, pierścionki, spinki, kolczyki
Prochwicz Tadeusz	Kraków, ul. Grodzka 5	inicjały T.P.	21 czerwca 1939	monogramy itp.
Przędzek Antoni	Kraków, ul. Karłowicka 28/22	dwa znaki: 1) A wpisane w P w obrysie prostokąta; 2) inicjały AP	13 grudnia 1939	biżuteria, prace cyzelerskie
Radwański Adam	Kraków, ul. Zabłocie 19	inicjały AR w obrysie dwóch połączonych poziomo kół	24 lutego 1931	kasety
Radwański Adam	Kraków, ul. Płaszowska 51 d	inicjały AR w obrysie dwóch połączonych poziomo kół	5 grudnia 1933	cukiernice, kasetki, tacki, koszyki
Reichman Zygmunt	Kraków, ul. Św. Sebastiana 10	inicjały RZ w obrysie prostokąta	12 lutego 1931	prace jubilerskie
Richter Ch.	Kraków, ul. Stradom 9 (pod tym adres złotnik Nechemie Richter)	inicjały C.R w obrysie prostokąta	12 stycznia 1931	brak informacji
Rogalski Wiktor	Kraków, Łagiewniki 253	inicjały WW.R w obrysie prostokąta o lekko zaokrąglonych narożnikach	6 grudnia 1932	galanteria, cukiernice, kasetki, tace itp.
Rogalski Władysław (Władysław Rogalski pracownia art. cyzelersko- srebrnicza)	Kraków, ul. Rolna 7	5 znaków: 1–2) WŁ.ROGALSKI w obrysie prostokąta — oba znaki zróżnicowane wielkością; 3) inicjały WŁR w obrysie prostokąta o lekko zaokrąglonych narożnikach; 4) W.CZAPLICKI w obrysie prostokąta; 5) W.GLIXELLI w obrysie prostokąta.	19 stycznia 1931	cukiernice, tace, kandelabry, wota, karafki, wazy i in.

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Rogowski Ferdynand	Tarnów, ul. Krakowska 24	inicjały F.R. w obrysie prostokąta	7 stycznia 1931	kielichy i puszki kościelne
Rosa Stanisław	Kraków, ul. Rajska 6	pole prostokąta z trójkątnym wcięciem z lewej strony	23 stycznia 1939	nakrycia stołowe, galanteria
Rosenberg Kalman	Kraków, ul. św. Gertrudy 15	inicjały KR w obrysie prostokąta o ściętych i schodzących się narożnikach (sześciobok nieforemny)	27 stycznia 1931	różne wyroby
Rosenberg Wilhelm	Kraków, ul. Tarłowska 11	inicjały W.R w obrysie prostokąta o ściętych narożnikach	24 lutego 1931	pierścionki, dewizki
Rosenberg Wilhelm	Kraków, ul. Starowiślna 28	brak informacji (deklaracja złożona ze względu na zmiianę adresu)		obrączki, pierścionki, bransoletki, łańcuszki itp.
Rosenzweig Maks	Kraków, Plac Serkowskiego 4	inicjały M.R.	24 marca 1931	pierścionki, spinki, broszki, bransoletki, kolczyki itp
Samuel Schnür	Kraków, ul. Św. Sebastia- na 4	inicjały SS w obrysie sześcioboku foremnego	23 listopada 1933	brak informacji
Schmerlowitz Mojżesz	Kraków, ul. Podbrzezie 3	inicjały M.S. w obrysie prostokąta	20 stycznia 1931	obrączki ślubne
Schwimmer Izrael	Bochnia, ul. Solna Góra 629	inicjały J.S. w obrysie o formie dwóch połączonych poziomo kół	28 grudnia 1932	obrączki, pierścionki, łańcuszki, kolczyki
Seiden Chaim Izak	Tarnów, pl. Św. Ducha 6	inicjały J.S. w obrysie prostokąta (wielkość znaku określona na 2,5 mm)	15 kwietnia 1936	różne
Seip Piotr	Kraków, al. Mickiewicza 33	dwa znaki: 1) inicjały P.S. w obrysie prostokąta z trójkątnymi wcięciami z lewej i prawej strony; 2) PIOTR SEIP w obrysie prostokąta	23 stycznia 1931	wyroby kościelne, puszki, monstancje itp.
Sina Herzog i Syn. Wytwórnia wyrobów srebrnych	Kraków, ul. Berka Joselewicza 2	inicjały S.H.	18 lutego 1931	kandelabry, lichtarze, cukiernice
Singer Ignacy	Tarnów, ul. Wałowa 1	inicjały J.S.	11 lutego 1935	drobna biżuteria

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Skaniła Franciszek	Kraków, ul. Grodzka 14/16	inicjały S. F.	31 marca 1931	monogramy
Sobik Józef (Wytwórnia Wyróbów Artystycznych z srebra i brązu. Józef i Kazimierz Sobik)	Kraków, ul. Na Gródka 2a	inicjały JS w obrysie prostokąta	14 stycznia 1931	galanteria kościelna, nakrycia stołowe
Sobik Stanisław	Kraków, ul. Lwowska 9	inicjały SS w obrysie prostokąta	9 stycznia 1932	lichtarze, cukiernice, etażerki itp.
Sorkin Edward	Kraków, ul. Grodzka 58	inicjały ES	13 kwietnia 1931	monogramy
Spanauf Henryk	Kraków, ul. Stradom 23	inicjały H.S.	9 stycznia 1931	biżuteria
Spanlang Mojżesz	Kraków, ul. Dietłowska 75	inicjały M.S w obrysie owalu z trójkątnymi wcięciami po lewej i prawej stronie pola	5 marca 1931	pierścionki, broszki, łańcuszki, kolczyki, obrączki itp.
Stiel Jakub Mojżesz	Kraków, ul. Dietłowska 62	inicjały IS w obrysie rombu z trójkątnymi wcięciami u góry i dołu pola	26 stycznia 1931	pierścionki; reperacje
Stoich Aleksander	Kraków, ul. Radziwiłłowska 23/11	brak informacji	16 czerwca 1942	pierścionki, broszki, kolczyki, bransoletki, łańcuszki, obrączki itp.
Sturmwind Salomon	Kraków, ul. Dajwór 10	inicjały S.S w obrysie owalu	13 stycznia 1931	pierścionki, kolczyki, broszki itp.
Sztorc Henryk	Kraków, ul. Floriańska 38	inicjały H.S.	18 stycznia 1931	kielichy, puszki, melchizedeki, monstrancje
Śliwa Władysław	Kraków, Sukiennice 17	inicjały WŚ w obrysie prostokąta	15 stycznia 1931	broszki, kolczyki, pierścionki, spinki itp.
Thorn Baruch	Kraków, ul. Rajska 4	znak S.Z Spółka złotnicza	18 kwietnia 1931	pierścionki
Tyras Leon	Żywiec II, 15	inicjały LT	31 marca 1931	pierścionki, kolczyki, łańcuszki, obrączki ślubne
Tyras Leon	Żywiec-Zabłocie, ul. J. Piłsudskiego 266	inicjały LT	1938	pierścionki, łańcuszki, biżuteria, gwoździe do sztandarów
Tyskam (?) Józef	Kraków, ul. Stolarska 5	inicjały J.T.	23 sierpnia 1933	monogramy
Urban Aleksander	Jasło, ul. Rejtana 8	znak ALEKSANDER URBAN RYTOWNIK I ZŁOTNIK JASŁO	21 stycznia 1935	monogramy, pierścionki, obrączki ślubne, bransoletki, spinki i szpilki do krawata, sygnety, broszki

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Vogler Szymon	Kraków, ul. Grodzka 31		15 stycznia 1931	rafinacja złotnicza w celach dentystycznych
Vogler Szymon		inicjały S.V.	pismo z 24 kwietnia 1936	
Waldyn Henryk	Kraków, ul. Felicjanek 7	inicjały H.W w obrysie prostokąta	12 marca 1931	kielichy, sprzęty kościelne, „przeważnie robię z brązu na Wawel”
Wallek Josef	Cieszyn, (nazwa ulicy nieczytelna)	inicjały J.W.	17 kwietnia 1931	pierścienie, łańcuszki, kolczyki, bransoletki, haftki, spinki itp.
Wasserman Mojżesz	Kraków, ul. Grodzka 10	inicjały MW w obrysie prostokąta o skośnych bokach, Pod literą M i nad literą W pojedyncze kreski	31 grudnia 1931	pierścionki, broszki, bransoletki, obrączki itp.
Weinstein Beniamin	Kraków, ul. Skawińska boczna 12	inicjały B.W. w obrysie prostokąta	20 stycznia 1931	drobne reperacje
Wesołowski Ignacy	Kraków, Św. Jana 24	inicjały IW w obrysie prostokąta (zapewne zygzakowato kształtowany lewy i prawy bok pola)	30 stycznia 1931	nakrycia stołowe
Węglarz Józef	Bochnia, ul. Kazimierza Wielkiego 76	inicjały J.W w obrysie prostokąta	3 marca 1931	obrączki, pierścionki
Widliński Jan	Kraków, Rynek Główny 46	inicjały J.W.	31 marca 1931	monogramy, litery, herby
Wischnitzer Hirsch	Oświęcim, ul. Zatorska 4	brak informacji	13 lutego 1931	pierścionki, kolczyki; reperacje
Wolf Gold i Ska (Jakub Makułowicz i Bernard Fryszman)	Kraków, ul. Juliusza Leo 22	inicjały JM w obrysie prostokąta o ściętych i schodzących się narożnikach (sześciobok nieforemny)	1 października 1932	łańcuszki, cukiernice, lichtarze
Wolf Henocho	Kraków, ul. Dietłowska 73	inicjały HW w obrysie prostokąta o ściętych narożnikach	18 listopada 1932	obrączki pierścionków; reperacje
Woźniak Feliks	Kraków, ul. Stradom 8	znak Feliks Woźniak	14 marca 1931	galanteria, wyroby kościelne
Wulkan Markus	Kraków, ul. Paulińska 2/7	inicjały M.W w obrysie owalu	13 kwietnia 1937	filigrany
Wybraniec Antoni	Cieszyn, ul. Szeroka 11	inicjały A.W.	28 stycznia 1931	hoczki, haftki; reperacje

Nazwisko i imię/ nazwa firmy	Adres warsztatu/ firmy	Znak imienny/ firmowy	Data złożenia deklaracji	Deklarowany asortyment
Zajac Franciszek	Kraków, Rynek Główny 46	inicjały FZ.	27 stycznia 1931	bizuteria
Zeuger Markus Zeuger sp. z o.p.	Kraków, ul. Skaleczna 4	inicjały JG	7 stycznia 1931	galanteria srebrna cukiernice, koszyki
Zollman Markus	Oświęcim, ul. Józefa Piłsudskiego 11	inicjały MZ w obrysie prostokąta	11 października 1935	bizuteria
Żołdani Seweryn	Kraków, ul. Mikołajska 28	inicjały S.Ż.	19 marca 1931	bizuteria; reperacje

Adres Autora:

dr Michał Myśliński

Instytut Sztuki PAN

Al. Słowackiego 46

31-018 Kraków

michal.myslinski@ispan.pl

